

la fúria castellanitzadora havia arribat a dir-ne *Benidorme* i fins *Beniduerme* (S. XVIII barbarismes avui oblidats).

Essencials en la nostra recerca són els *HOMÒ-NIMS*:

(2) *Binidorm*, a Mallorca, turonada i pda. muntanyenca en el te. de Sóller, vora la costa (oït *binidórm*, allí mateix, 1953, XII, 118).

(3) Un altre n'hi hauria antigament cap al mig de l'illa «alcheria *Benidóramma*» en el *Rept.*, dins el gran terme de Montuiri (Bof., p. 33; Quadrado, 482).

(4) Un altre de valencià: uns 45 k. al NO. de Benidorm, en el terme de Salem, hi havia una aldea de 10 cases de moriscos dita *Benidormi*, que quedà des- poblada el 1609, segons GGRV, p. 71.

(5) No sabem, però, gaire què pensar d'un nom semblant que hi hauria hagut a la Costa Brava del Baix Empordà: «castrum vocatum *Benedormiens* in Vallis-Aradi», d'un doc. de l'any 1041 cedit pel bisbe de Girona al monestir de St. Feliu de Guíxols, p. p. Marca (*MarcaH.*, ape., 218). Que Pella Forgas (*Hist. de l'Empordà* i un J.R.N. de St. Feliu) identifiquem amb Castell d'Aro; ho comenten també Botet (GGC, p. 606) i Josep Pla (*Guia de la Costa Brava*, 105), no sense insinuar-hi un calembur sobre la mandrosa son dels turistes de la Costa Brava i La Marina.

En les enquestes locals de 1964 (i abans) vaig poder assegurar-me bé que allí ningú havia sentit un nom semblant (XLIV, 172.11). Cert que el document va ser publicat també en l'*Espanya Sagrada* del Pare Flórez i el *Vi. Lit.* del P. Villanueva, però ben segur que ells copien de *MarcaH.*: es tracta, doncs, d'un hapax, que molts (com Pla) ni prenen seriosament, i que no tenim cap seguretat que no estigui antedatada. En tot cas, més que d'un notable NL em sembla una espècie d'epítet aplicat al castell *Arazi* (Aro), amb una mena de valor ponderatiu de la seva seguretat inexpugnable: com si diguéssim 'el castell de ja pots dormir' (que ningú no voldrà o podrà atacar amb èxit).

ETIM. La característica màxima, i comuna a tots aquests noms, és el de ser en llocs forts i penyalosos. En bona part, castells, i els altres, probablement, més o menys fortificats. (1) Fou un castell, sense poble, la punta d'un sortint rocós; hi ha la «Punta Caballo», prolongació de la Serra Gelada (*La Marina*, 15-II-64; cf. el nostre art. *Cavalls*); i hi ha la «punta *Canfali*» (GGRV, p. 112; *Benfali* err. de SSiv., veg. supra el nostre article *Canfali*). Per damunt de tot és el formidable penyal de l'illot de *Benidorm*, al mig de l'ensenada (que anomenarien ja, si bé amb un altre nom, Estrabó i Avienus, diu SSiv.); (2) muntanya penyalosa que aboca al mar; (3) el terme de Montuiri és el d'un dels grossos turons del centre de l'illa: ètimon (PRO-)MONTORIUM > *Montuiri*; (4) tota aqueixa valleta és plena de pendents rocosos i penyals, com la *Penyeta d'Elca* (xxxii, 149.10), la *Penya Blanca* (149.14), la *Penya Tallada* (149.15), *L'Almud* (150.14), i especialment *El Frare del Racó*, penya isolada, de la qual davalla el

barranc de *Buscà* (150.4, 8, IGC 23°18 × 38°50). És al peu d'aquest gran penyal que és més probable que hi hagués la aldea de *Benidormi*.

Ço que ens dóna, bo i fet, l'ètimon: PİNNA TÜRMİ 'penya del tormo' (art. *tormo* del *DECat* VII, 598-605), amb el canvi arabitzant de la P- en B-, que hem demostrat en el vol. I, 207-9 i en molts altres NLL de les zones sotmeses als moros. En aquest cas (4) fins i tot veiem conservada la -i del genitiu. Quant al canvi de T- en D es tracta pertot de la pron. *t* que els moros donaven a la T romànica, so «fortis» i emfàtic, però sonor, que els nostres percebien com una *d*. És clar que no es pot objectar a aquesta etim. arabitzada el nom (5), que si fou autèntic (?) potser estava mal datat i pogué tenir etimologia diferent; o bé ser reflex passatger del de la Marina, posat allí, amb caràcter més o menys passatger, com epítet comparatiu, per part de gent marinera, que recordarien aquí el castell i illot, ben conegut, de la costa valenciana.

En el *DECat*, 604b29-55, ja vaig aplegar bon nombre de derivats de *tormo*, probablement mossàrabs, en NLL valencians. Ara hi afegeixo que en les meves enq. trobo sengles NLL *Tormo* en 10 pobles, *Tormos* en altres 5, un *Tormet*, uns *Tormagals*; i un compost *To(r)mogord* en el te. d'Albaida (xxxii, 123.21). I un de manifesta fàcies mossàrab, on tenim el mateix canvi de T- en D-:

El Durmais partida muntanyenca, en la penyalosa vall de Parcent (xxxiv, 138.2), 27 quilòmetres dret al N. de Benidorm. La terminació *-ais* és la reducció ja ben coneguda d'*-airs* mossàrab, ll. -ARIOS (c. *La Tormera*, a Xert i Rossell, 604b31), la que formà l'antecedent de *Patraix*, *Bollaix*, *-arrupaix* etc.

Ningú fins ara no havia proposat, que jo sàpiga, cap etimologia per a *Benidorm*, que el llibret d'Asín es limita a declarar «arabismo indiscifrado». És clar que ningú prengué seriosament la del xarlatan Escolano, NP *Darhim* (nom inventat a la babalà en record del nom de moneda *dirhem*, i sense ni analogia fonètica). Bé, cal concedir, en efecte, que essent un nom en *Beni-* i en aqueixa àrea, s'havia de pensar en algun origen àrabic. Bo i rebutjant-ho, jo mateix n'havia temptejat un: *zulm*, d'on el judesp. *a dolme* «violència, opresión», l'arrel del cast. *dolama* (*DECH*, s. v.), arrel que significa «abusar, defraudar, perjudicar»; en rigor podíem imaginar uns *beni z-zulm* 'els del frau o la violència'; encara que la *r* no lligués amb aqueixa *l*: però ningú podria creure-hi no veient en els llocs res que hi donés base semàntica, majorment no havent donat aquesta arrel cap NP conegut (res en *GGAlg.*, Hess, Littmann).

Als incrèduls de l'etim. proposada, no els nego el dret de preguntar: si tanmateix no ens podem quedar en la idea de dormir-hi en vida descansada, suggerit per aquella llatina *Bene dormiens* del notari medieval ridiculitzat. Però advertim de seguida que en romànic no hi ha crèdit possible per a un part. actiu en nominatiu: hauria estat *-DORMIENTE*, que no serveix fònicament. ¿Es podria pensar que fos un nom compost amb imperatiu, a la manera del tipus toponímic